

KUST POSTEN

Organ för KA 2:s Kamratförening

Nr 4 2006 årgång 68

Utgives av KA 2:s Kamratförening

Redaktör och ansvarig utgivare: OLLE MELIN
Adress: Författarevägen 9 371 63 LYCKEBY
Telefon: 0455- 239 64
E-post: omelin@telia.com

Grafisk formgivning: DAG ÅSHAGE
telefon: 0455-482 18
E-post: dag.ashage@euromail.se

Tryckeri: Tryck & Reklam i Karlskrona AB

Omslagsbild:

Örlogshamnen i Karlskrona

Kamratföreningen styrelse

Ordförande: Per Engkvist
Vice ordförande: Kent Alritzson
Sekreterare: Kent Alritzson
Vice sekreterare: Yvonne Wirbrand
Kassör: Sune Persberg
Ledamot: Göran Göransson
Suppleanter: Ulf Olzon
Peter Glimvall
Klubbmästare: Lars Iger
(adjungerad till styrelsen)

Kamratföreningens adress

KA 2:s Kamratförening
Box 527
371 23 KARLSKRONA
Telefon: 0455 - 866 22 (v sekr)
Postgiro: 9 80 67 - 2
Bankgiro: 5584-9483
Medlemsavgift: 100 kronor

Kamratföreningens utbud av KA-produkter

Kavajmärke	80:-
Medlemsnål	45:-
Slips KA 2	50:-
Slips KA	50:-
Slipshållare KA	60:-
Livrem	120:-
Manchettknappar KA	150:-
KA 2 Idrottshistoria	
Nattlig patrullorientering	30:-
Eskil Nyström och Marinens Hemvärnsmusikkår	
Kassett	60:-
Vykort Kungsholms fort (4 st)	10:-
Vykort Rosenholm (3 st)	10:-
CD Karlskrona Kustartilleriregemente	100:-

Ring kassören Sune Persberg för beställning
telefon 0455-274 56

Varorna levereras, när betalning skett.

Om varorna inte hämtas tillkommer porto minst 20 kronor.

Postgiro: 98067 -2

Bankgiro: 5584-9483

Bildhäfte om KA 2 förläggningsplatser

Häftet kostar 60 kr och vill Du ha det hemskickat tillkommer porto om 10 kronor.

Du kan beställa genom att sätta in 70 kr på postgiro
97 05 88-0

**KA 2-boken kostar
200 kronor plus
porto 60 kronor**

**Gräsvik och dess historia
Boken kostar 60 kronor**

Per Evgjen

70-års jubileum

70-års jubileum

Nya (nygamla) skjutbanor

Ett omfattande om- och nybyggnadsarbete har skett på Marinbasens skjutbanor. Av tidigare nio banor på Rosenholm har blivit 5, varav två med det nya moderna akustiska markeringssystemet.

Ombyggnaden innebär en kapacitetsökning såväl kvalitativt som kvantitativt. Samtliga skjutbanor har försetts med belysning samt utrustats med nya miljökulfång.

Motsvarande ombyggnad har även genomförts på Tjurkö skjutbana.

Chefen Övningsfältenheten, Göran Johansson, är mycket nöjd med förändringarna och menar, att skjututbildningen vid Marinbasen och gästande förband kommer att utvecklas i positiv riktning.

Olle Melin

Övnings- och skjutfältschefen Göran Johansson vid markeringsinstrument vid en av de nya banorna med akustisk markering.

Foto: Håkan Jönsson

Markering!

Marinflygets utveckling i den förändrade Försvarsmakten

Rote hkp 4

Försvarsmaktens (FM) omfattande förändringar, som genomförts under de senaste cirka 8 åren, har givetvis påverkat alla delar av vårt försvar och en av de allra största förändringarna har helikopterverksamheten genomgått.

Alla tre försvarsgrenarna har under lång tid haft tillgång till helikoptrar för speciella uppgifter inom respektive gren. Inom armén har helikoptern främst utnyttjats för strid mot pansar, trupp- och materieltransporter. Inom flygvapnet har helikoptern använts för flygräddning och inom marinen har helikoptern använts för främst ubåtsjakt, ytmålspaning, olika typer av räddningstjänst samt trupp- och materieltransporter. Helikoptrarna har härmed utgjort ryggraden i marinens ubåtsjaktssystem, en spanings- och invisningsresurs för insatser med långräckviddiga vapensystem och en resurs för amfibieförbandens rörlighet i skärgårdsmiljön. Uppgifterna har varit en naturlig del i respektive försvarsgrens verksamhet och utvecklats och anpassats tekniskt och taktiskt för att ge så stor effekt som möjligt inom försvarsgrenen. Detta var läget fram till strax före sekelskiftet.

I mitten på 1990-talet gjorde dåvarande stabschefen vid Södra militärområdet, generalmajor Ulf Rubarth (KA/Amf), en utredning angående en sammanslagning av all helikopterverksamhet inom FM. Det var inte den första utredningen inom detta område, det hade förekommit utredningar sedan 1970-talet, men ingen hade lett till något

avgörande beslut, utan endast till viss försöksverksamhet. Dåvarande ÖB, general Ove Wiktorin, hade dock med sin utredning bestämt sig för att det skulle ske en samordning av helikopterresurserna. Rubarth's förslag var att verksamheten skulle samlas under en ledning och som skulle organiseras inom Marinen. Organisationsförändringen genomfördes 1998-01-01 och förbandet fick namnet Försvarsmaktens helikopterflottilj.

Organisationsutvecklingen har sedan dess varit en kontinuerligt pågående process där huvudman för flottiljen skiftat från CM till Chefen Operativa Insatsledningen till Flygvapeninspektören. Härmed är all flygande verksamhet i FM nu samlad under Flygvapenledningen. Vad har då den här förändringen inneburit för det "gamla" marinflyget?

De genomgripande förändringarna i helikopterflottiljens organisation kom efter försvarsbeslutet 2004. Beslutet innebar att verksamheten koncentrerades till i huvudsak två platser, Malmens flygplats i Linköping och en samgruppering med F17 i Ronneby. Därutöver skulle flygräddningsresurser finnas på F21 i Luleå och på F7 i Sätenäs. Följden blev att Berga och Säve lämnades. Det var på dessa platser, som marinflyget byggdes upp och där det fanns en stark tradition att luta sig mot, när det gällde kompetens inom ubåtsjaktområdet. Marinen satte i slutet på 1980-talet upp den 13.hkpdv i Ronneby. Denna division blir nu grundstommen till den del av Hkpflyj,

som ska svara för ubåtsjaktkompetens och övrig marin flygtaktisk kompetens i framtiden. Helikopterflottiljen är organiserad för att på kompetent och rationellt sätt möta de utmaningar, som ligger framöver. Utvecklandet av FM till det insatta insatsförsvaret medför för Hkpflyg att man blir delaktig i internationella uppdrag. I oktober lämnade en helikopterstyrka på cirka 25 man och 3 st HKP 9 för att tiden fram till juli nästa år vara verksam i Kosovo för främst transport och övervakningsuppgifter. Samtidigt pågår en modifiering av tre st HKP 10 för främst sjukvårdstransportuppgifter, för att kunna ingå i den helikopterenhet som organiseras inom Nordic Battle Group.

Den nyorganiserade helikopterflottiljen kom 1998-01-01 att förfoga över ca 130 st helikoptrar fördelade på sju olika typer samt ett ubåtsjaktflygplan. Genomförda studier för framtidens helikopterbehov pekade mot ett färre antal men tekniskt mer avancerade helikoptrar, som kunde klara att utföra olika typer av uppdrag inom flera verksamhetsområden. Den slutgiltiga analysen pekade på behovet av ett lätt och ett medeltungt helikoptersystem som ersättare för befintliga sju helikopter- och flygplanssystem. Inom armén pågick redan ett anskaffningsprojekt för en ny transporthelikopter, som var nära avtalsundertecknande. Anskaffningen fick avbrytas, då den inte låg inom ramen för den övergripande strategin. FM/HKV arbetade fram en omsättningsplan, där en avvecklingstidpunkt fastställdes för de befintliga flygsystemen koordinerat med planerat införande av de nya två systemen. Detta innebar för de gamla marina flygsystemen att HKP 6 avvecklades medio 2004, SH 89 avvecklades i december 2005 och HKP 4 sista dag för flygning är 2007-12-20. Arbetet med att anskaffa två nya helikoptersystem påbörjades. De nya typerna benämndes HKP 15 (ny lätt hkp) och HKP 14 (ny medeltung hkp).

Mats Westin och Dan Broström

hkp14

hkp6

hkp15

Oscar II:s fort öppnas för turism 2007

Fortet skall då kunna visas för allmänheten genom att delar av fortets inre rustas upp, samtidigt som kanonerna på hjässan är återställda. Redan i dag genomförs en del visningar i fortet.

Föregångare till Oscar II fort är Nya Älvsborgs fästning. Redan 1645 påbörjades byggnationerna på Kyrkogårdsholmen, sedermera Nya Älvsborg. Fästningen byggdes successivt ut och kom att utgöra lås för Göteborgs hamnar till och med 1868. Den 21 november detta år bestämde Kungl Maj:t, att Nya Älvsborg ej längre skulle tillhöra rikets befästningar.

Göta Älvmynningen blev därefter utan försvar till 1899. Detta år påbörjades byggandet av Oscar II:s fort som en följd av 1897 års befästningskommission. Fästningen ingick som en del i ett rikstäckande punkt- och inloppsförsvar med liknande befästningar i Karlskrona (ombyggnaderna av Kungsholmen och Västra Hästholmen samt anläggandet av Ellenabbens fort), Stockholm, Fårösund och Hörningsholm söder om Södertälje.

Oscar II:s fort byggdes med uppgift att ”trygga Göteborgs stad och flottans replipunkt därstädes”. Fortet och de kringliggande arrangemangen fick 1904 namnet Älvsborgs fästning och övertog traditionerna från de äldre befästningarna vid älvmynningen – Älvsborgs slott och Nya Älvsborgs fästning. År 1907 stod fortet färdigt med en bestyckning av två 24 cm kanoner m/04, två 15,2 cm kanoner i pansartorn samt fyra 57 mm kanoner i tornlavetage. Strax nedanför fortet fanns det Götiska batteriet

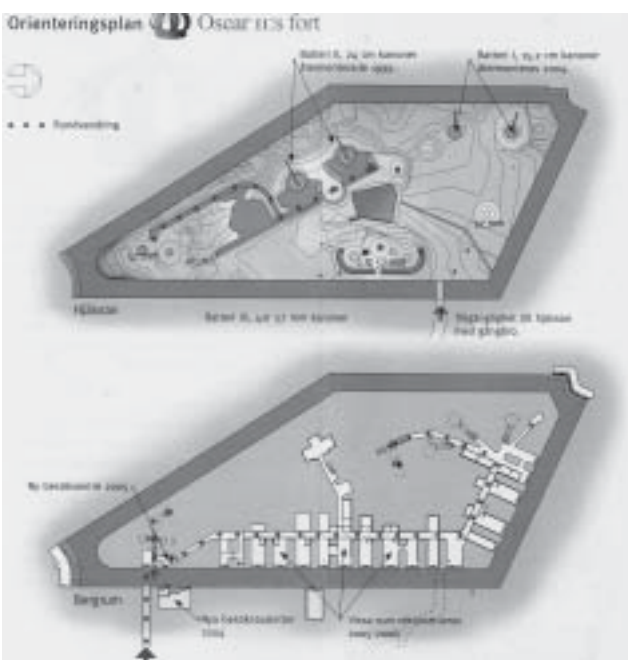

HM Konung Oscar II och biskop Rodhe bevittnar första sprängskottet vid Oscar II:s fort

med fyra 57 mm kanoner. Namnet kommer av, att Götiska förbundet i Göteborg bekostade installationerna på platsen. Utöver ovan nämnda kanoner förstärktes även försvaret med en minstation vars lys-, syft- och tändstation inrättades på Västerberget 1903.

1936 års försvarsbeslut innebar, att kustartilleriet skulle flytta ut i havsbandet. Batteriet med 24 cm kanoner flyttades till Torslanda, 15,2 cm batteriet till Styrso potta och 57 mm batteriet till Stårholmen. Kvar blev Götiska batteriet och detta levde fram till omkring 1970 och var då tillsammans med batteri K 14 på Kungsholmen de sista av ett stort antal 57 mm batterier runt om Sveriges kust.

Från början bemannades O II fort av Älvsborgs kustartilleridetachment, som var en del av KA 2 (KA 2 Ä). Med anledning av första världskrigets utbrott omvandlades detachmentet 1915 till Älvsborgs kustartillerikår, KA 3 och denna organisation varade till och med 1926. 1925 års försvarsbeslut innebar, att kåren lades ned och kvar blev kommandanten samt 5 underofficerskorpraler och 8 stammanskap med uppgift att förvalta uppbröde-

Statens fastighetsverks vision avseende fortet. SFV 2004

Maskcentralen i bedrövligt skick 1959. Foto: Olle Melin

rna. Återstoden av kåren var åter en del av KA 2. Vid andra världskrigets utbrott skapades på nytt Älvsborgs kustartilleridetachment och Älvsborgs fästning, som 1942 blev Göteborgs kustartilleriförsvaret (GbK) och Älvsborgs kustartilleriregemente (KA 4). Kring dessa år lades fortet ned och resten är en annan historia.

Statens fastighetsverks museiplan går ut på, att fortet skall visas, som det ser ut i dag. Vissa utrymmen skall rekonstrueras för att förstärka upplevelsen och visa, hur ovanligt välutrustat och genomtänkt fortet var.

Guidning, information och utställningar skall komplettera bilden av, hur befästningstekniken utvecklades vid denna tid samt hur Göteborg växte fram västerut. En serveringslokal med utsikt över hamninloppet och Nya Älvsborgs fästning planeras.

År 2007 planeras återinvigningen på 100-årsdagen efter fortets färdigställande.

Olle Melin

PS. Författaren tillbringade stor del av sin värnpliktstid 1959-1960 vid 15,2 cm batteriet på Styrso potta. Idag finns inget kvar av batteriet och alla de baracker, som vi försökte hålla varma för att få en dräglig vistelse härute, är också rivna eller uppeldade. Red

Arbete med att återmontera 15,2 cm pjäs från Styrso. SFV 2004

Götiska batteriet. KA 4 fotoarkiv

En av 15 cm-pjäserna på plats. SFV 2004

*24 cm pjäsen från Torslanda på plats 1959.
Foto: Olle Melin*

Nya Älvsborg från Oscar II:s fort. Foto: Olle Melin

Runstenen på Öland vid Karlevi. Den anses vara rest över en vikingahövding, som deltagit i slaget på Fyrisvallarna

En runsten berättar

Vikingatiden är en period, som fångslat allmänheten i generationer. Marinen har ända sedan 1700-talet symboliserat dådkraften genom att använda dess kändisar och gudar som namn på fartyg, byggnader och utbildningsplatser.

Karlevistenen

På Öland, cirka 5 kilometer söder om Färjestaden, leder en mindre väg ner mot Kalmarsund till fornminnet Karlevistenen. Det visar sig vara en tätskriven runsten, nästan i manshöjd. Enligt expertisen är texten främst riktad till krigare. Den är unik så tillvida, att runorna innehåller den enda originalstrof, som finns bevarad i fornordisk skaldediktning.

Stenen anses vara rest över en vikingahövding, som gravsattes här. Han tros ha varit på återväg från Danmark, när han dog av skadorna efter slaget vid Fyrisvallarna i Uppsala. Slaget ägde rum 989, vilket tycks stämma väl överens med runristningens ålder.

Vikingaskepp omkring år 1000. Fartygen var byggda för grunda farvatten och kunde släpas över land. De seglade i europeiska farvatten, flodsystem och i Atlanten. Skeppen hade normalt 20 par åror och cirka 45 mans besättning. Den svenska ledningen omfattade mellan 200 och 300 rustade skepp.

Det ligger inget märkligt i, att hövdingen fick sin grav på Öland. Här genom Kalmarsund gick den gamla segelleden mellan södra Östersjön och Ålands hav. Utlängan i Blekinge var en av anöringspunkterna. Det var omkring fem dagars segling från Upp-

land till Utlängan. Först på 1200-talet kom seglingsbeskrivningen att skrivas ner som Kung Valdemars segelled. Sedan 1995 finns denna utgiven i bokform.

Från det förflutna

Slaget På Fyrisvallarna vid Gamla Uppsala blev på sin tid mycket omtalat och kom, enligt samtida historieskrivare, att medföra stora politiska omvälvningar i Danmark. Delade meningar trycks emellertid råda om verkligheten bakom händelsen. Utanför Uppsala slog svearna vid den-

na tid tillbaka anfallande jomsvikningar och danskar. Där om råder inget tvivel. Ett tidstypiskt amfibieföretag!

Tiden bakåt kan tyckas lång, men med två mansåldrar på varje sekel blir antalet 20 personer. Uppställda på kolonn med en befinner sig de sista kämparna vid 2000-talets inbrott. Samtidigt kan det nog konstateras, att människor i grunden inte har förändrats. Endast tekniken har påverkat handlingsmönstret och vapenutvecklingen stridsformerna.

Vad Marinmuseum förtäljer

Slaget på Fyrisvallarna har också inslag från den nordiska mytologin, genom att gudarna Thor och Oden spelade en avgörande roll. Under de senaste 250 åren har dessa, tillsammans med slagets huvudkombattanter, Erik Seger-

Pansarskeppet Oden (1898) i kustskadern 1903. Fartyget hade ett displacement på 3500 ton och gjorde 16 knop. Thor (1899) var av samma klass men 200 ton mindre.

Minsveparen Styrbjörn (1923) var in från Norge inköpt f.d. valfångare. Hon hade ett displacement på 350 ton

gersäll och Styrbjörn Starke, återupplevt en renässans vid marinens val av fartygsnamn.

Thor möter besökarna direkt vid entrén till Marinmuseum i form av en galjonsbild, som tillhört ångkorvetten Thor. Thor har också gett namn åt flera fartyg och isbrytare bl.a. pansarskeppet Thor.

Odens byst finns i galjonshallen vid Marinmuseum. Den har tillhört linjeskeppet

Skandinavien. Oden var allfadern, den allvise och för-

nämsta av asagudarna. Oden har också gett namn åt ett flertal fartyg och isbrytare, t.ex. pansarskeppet Oden.

Slagfältet

Fyrisvallarna kallas slätten kring Fyrisån väster om Gamla Uppsala. Ån var då ännu segelbar, i varje fall för grundgående drakskepp. Platsen skall ses som ett centrum för svearnas politiska och religiösa liv och dessutom som ett stort handelscentrum med omfattande bebyggelse.

Landskapsbilden domineras av de tre kungshögarna, som även för dagens besökare kan synas väldiga. I nordost avslutas dessa med Tingshögen och i syd med gravfält. Norr om högarna låg det mångomtalade templet och kungsgården.

Den, som besöker Gamla Uppsala med dess 1100-talskyrka, inser nog inte, att den ruvar på sällsamma händelser och minnen från Sveriges tidigaste historia.

Under kyrkan ligger Hednatemplet, där asatidens treenighet Oden, Thor och Frej hade sin plats framför nuvarande predikstol. Under golvet finns templets hårdstampede jordgolv med stolphål till byggnadens träkonstruktion, vilket visar, att templet har existerat. Det stod kvar till 1090.

Den enda samtida beskrivningen av hednatemplet hänför sig till den tyske prästen och historieskrivaren Adam av Bremen. Han dog 1080. Därefter har kyrkomannen Olaus Magnus (1490 – 1559) återgivit berättelsen i sin bok "Historien om de nordiska folken", där den fått en fylligare form. Boken gavs ut i Sverige 1555 och 1909 samt reducerad utgåva 1963. Det är således till denna plats i det gamla Svitjods hjärtpunkt, som runstenen ger en fingervisning.

Svitjod

Erik tycks ha varit den första kung, som haft överhöghet över hela det dåvarande Sverige, kallat Svitjod. Det omfattade Svea- och Götalandskapen utom Skåne och Väst-sverige men inklusive Blekinge, Gotland samt Bottenviken och Finlands kusttrakter. Det var ett löst politiskt sammanhållet sveavälde, där varje landskap hade egna styresmän. Benämningen svear och svenskar kom sedan att omfatta hela befolkningen i "Sverige".

Det kan nämnas, att Eriks sondotter Ingegerd bortgiftes med Jaroslav av Ryssland och förde släkten vidare. Fortfarande finns furstehuset, som kan anses vara befryndade med Erik Segersäll. Ingegerd blev upphöjd till ryskt helgon, Sankta Anna (Ira). Hon fick en svensk kanonbåt uppkallad efter sig 1861.

Vad kampen gällde

Den anfallande Styrbjörn tillhör historien. Han har gett namn åt en patrullbåt 1981 och tidigare en minsvepare, men hans namn har figurerat i fartygsregistren sedan 1700-talet. Styrbjörn var brorson till Erik Segersäll. Denne har fått en skärgårdsfregatt uppkallad efter sig.

Styrbjörns styrkor var sammansatt av jomsvikingar

och en dansk hjälpkår. Det kan tyda på danska maktanspråk. Kanske Blekinge? Jomsvikingarna var den tidens slagskämpar och värstingar. De hade sin bas i Jomsborg utanför Odens mynning. För dem hägrade god plundring i det rika Uppland.

Det verkliga motivet för Styrbjörn anses vara arvsanspråk efter faderns rike, som Erik tog över efter sin brors död. För honom gällde et att hålla ihop en instabil överhöghet över landet. Han stödde sig på allmogen.

Slaget tar sin början

Slaget på Fyrisvallarna blev ett av Nordens mest omtalade. Återberättat har detta broderats ut till ett mer modernt krigsreportage, som också kom att anpassas till Folkskolans historiektioner och läseböcker.

Styrbjörn landsteg vid Flottsund, där han lät bränna sina skepp. Detta sätt att höja stridsmoralen följdes dock inte av danskarna. Efter landstigningen tog trupperna landvägen till Uppsala. Avståndet var kortare än vattenvägen, eftersom Fyrisån från Flottsund gör en vidlyftig nordlig krök, innan den svänger ner och passerar Gamla Uppsala. Orsaken torde emellertid varit, att Fyrisån blockerats med stolphinder.

Striderna

Enligt hävderna tog slaget tre dagar. Under den första ställde svearna till stor oreda i Styrbjörns fylkingar och detta genom, att sammanlänkade hästar och boskap skrämdes i sken mot dem. Fylking är en gammal nordisk stridsformering i kilform med spetsen vänd framåt. De bästa kämparna ställde främst. I första ledet två, i andra fyra, i tredje sex o.s.v. Uttrycket kommer av svinfylking och liknas vid en vildsvinsgalts huvud med de livsfarliga betarna längs trynet.

Vikingens vapen för handgemäng upptog ett rakt tveggat svärd och ofta den fruktade stridsyxan med långt skaft. Spjut användes både som stöt- och kastvapen. Vid stöt hölls det i axelhöjd och stöttes nedåt. Kastspjuten kunde ges extra fart genom en s.k. kastrem.

Hednatemplet i Uppsala omgärdat med en guldkedja. Till höger offerträdet och offerkällaren. Teckning ur Olaus Magnus "Nordiska folkens historia".

Bågen var ett fjärrvapen något kortare än en långbåge. Pilens utgångshastighet på cirka 30 meter per sekund hade fullgod genomslagskraft på 150 – 200 meter. Krönikan förtäljer, hur täta pilsalvor förmörkade himlen, vilket tyder på elddisciplin. Skjutförmågan låg på omkring 6 – 7 pilar per minut. Pilförrådet kunde uppgå till 40 pilar, som förvarades i koger. Full utrustning inklusive skydd väjde cirka 30 kilo. Till skyddsutrustningen räknades den runda skölden och hjälmen samt brynjan i läder eller en betydligt dyrbarare av hopnitade stålringar.

Den populära Thor var åskans gud. Han slog ihjäl jättar med sin hammare Mjölner. Vid Fyrisvallarna vågade han emellertid inte sätta sig upp mot sin fader Oden för att ge Styrbjörn segern. Målning av Eskil Vinje (1825 – 1896). Nationalmuseum

ståndaktighet ”Att inte vika, blott falla”, som tilltalade eftervärlden, så att han fått fem krigsfartyg uppkallade efter sig. Segraren Erik Segersäll, Svitjods försvarare, fick nöja sig med ett. Efter slaget hedrades han dock med namnet Segersäll.

Allmänna vittnesbör

Att ett slag utanför Uppsala verkligen ägt rum, framgår av två skaldeverser från Island och två runstenar i Skåne. Dessa restes över var sin hövding. Runborna upp-

Gudarna ingriper

Sista natten togs religionen till hjälp, en hjälp som löper genom hela krigshistorien, inte minst i val av stridsrop. Styrbjörn offrade till Thor, som förutspådde hans nederlag, medan Erik vände sig till Oden. Han lovade sitt eget liv om tio år, om han segrade, vilket Oden gick med på. Erik stupade emellertid efter fem år och då i strid med tyskarna. Han var då cirka 33 år gammal. Dessförinnan hade han underlagt sig Danmark.

Efter Odens ingripande drevs Styrbjörns styrkor på flykt. Självförsvarede han sitt baner med sina trognaste, innan han stupade. Det är kanske tack vare sin ståndaktighet ”Att inte vika, blott falla”, som tilltalade eftervärlden, så att han fått fem krigsfartyg uppkallade efter sig. Segraren Erik Segersäll, Svitjods försvarare, fick nöja sig med ett. Efter slaget hedrades han dock med namnet Segersäll.

Oden ordnade segern åt Erik Segersäll på Fyrisvallarna. Han var den mäktigaste och allvise guden, som offrat sitt ena öga för att få dricka ur vishetens källa, vaktad av Mimer. Oden brukade visa sig iklädd blå kappa. På sin åttafotade häst Sleipner förflyttade han sig med vindens hastighet. Här syns han sittande med sina viskande korpar Hugin och Munin i en romantiserad teckning från 1894 av Victor André (1856 – 1930). Den utgjorde omslaget till en barnbok.

Fortidens Uppsala, nu kallat för Gamla Uppsala, ligger cirka 12 kilometer norr om Fyrisåns mynning vid Flottsund. Fyrisvallarna är slätten väster om Gamla Uppsala och Fyrisån.

hade”. Dessutom finns ytterligare en runsten i Östergötland, som nämner Uppsala.

Vattenvägen mellan Uppland och Danmark var bekväm och snabb med den tidens välbyggda drakskepp. Dessa var väl lämpade, för vad som i dag kallas amfibieföretag. Strid fördes främst i land.

Starka reala intressen rådde mellan danskar och svear. Ibland samföll de, men ibland övergick de till krigiska förvecklingar. Det är mot den bakgrunden, som runstenen på Öland förmedlar en bit nordisk historia.

Segraren

Erik Segersäll figurerar i de isländska skildringarna av hävdatecknaren Snorre Sturlasson (1179 – 1241) men även hos den mer samtida historieskrivaren Adam av Bremen (död före 1080). Han framhävs som utrustad med stora organisationstalanger.

Erik reformerade det dåtida sjökrigsväsendet, som kallades ledungen (leding) med sina fulländade fartygsbyggen. Under historiens lopp har statsmakterna insett den marina betydelsen, även om insikten stundom har infunnit sig först under galgen.

Rolf Ahlin

Nautisk ordbok på engelska, svenska och tyska språken.

Författaren Emil Smith utkom med denna bok redan 1914 och år 2000 utkom den som Faksimileutgåva 1. Nu har den kommit i en andra upplaga på förlaget Marinlitteratur. Boken är ett eldorado för älskare av sjötermer av olika slag och är utan tvekan en värdefull uppslagsbok, när man ska tränga in i sjölivets mysterier.

Skrovmål. Kosthållning och matlagning i den svenska flottan från 1500-tal till 1700-tal

Skörbjugg och mask

Att maten är viktig för krigföringen är inget nytt. Men vad fick manskapet att äta förr i tiden? Denna bok ger sig i kast med att studera maten i den svenska flottan under 300 års tid.

Det är alltid lika roligt med forskning inom tidigare utforskade områ-

den. Maten och dess betydelse för krigföringen och inte minst dess påverkan på framgångarna är inte direkt ett välstuderat kapitel. *Skrovmål* är resultatet av en väl genomförd tvärvetenskaplig studie. Ulrika Söderlind har på basis av olika typer av källmaterial studerat kosthållet inom den svenska flottan under loppet av 300 år, mellan 1500 och 1800.

Det var just vid den tiden européerna till följd av sina stora krigsfartyg kom att behärska världen. Frågan är vilken roll kosthållet spelade i kampen om havet. Är det enslump, att den brittiska flottan lade allt större vikt vid bra kost?

Citerat ur Pennan och Svärdet.

Basareholmen i Karlskrona. "Kulor och krut"

Varvshistoriska Föreningen i Karlskrona har på de knappt två år, som föreningen funnits, redan hunnit producera ett antal skrifter. Under hösten har ytterligare två utkommit till de tidigare utkomna fyra.

Vår före detta byggnadsingenjör Tommy Svanberg har producerat sin tredje bok och denna gång handlar det om Basareholmen och den verksamhet, som där bedrevs under nästan 200 år. Utöver Basareholmen finns också avsnitt om kruthuset på Mjölneholmen, Ljungskär och Koholmen samt om skjutstationen på Söderstierna.

Byggnader, ammunitionsshantering och mycket annat finns beskrivet i denna rikt illustrerade bok, där författaren också intervjuat två veteraner i ämnet, Basareholmens sista verkmästare Herbert Karlström, som fortfarande bedriver verksamhet på ön 85 år gammal och "still going strong", är den ene och mångåriga chefen för Artillerisektionen (Vapensektionen) Sören Servatius är den andre.

För Älskare av flottans och Karlskronas historia är boken ett måste.

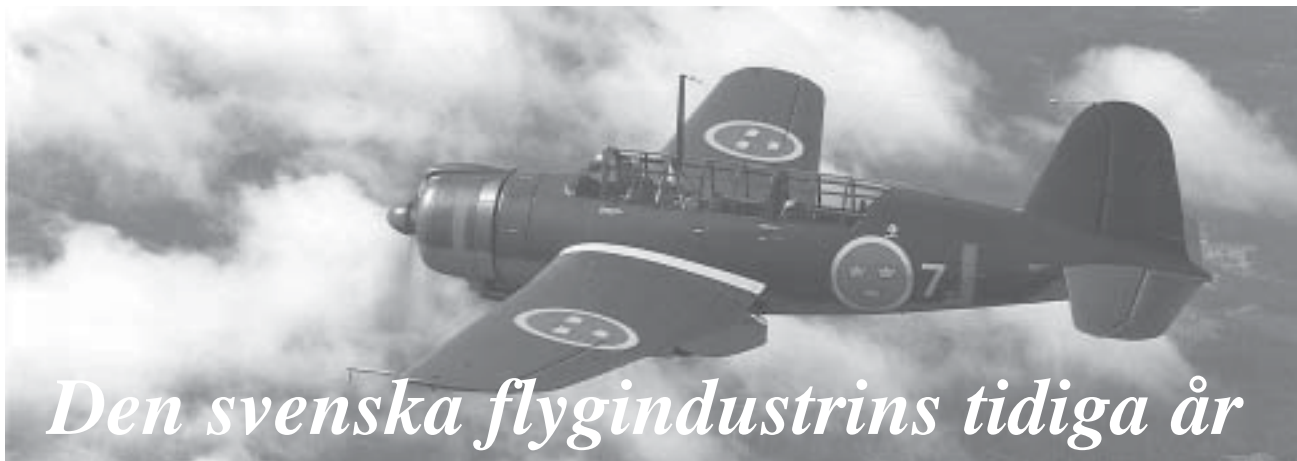
Innanför varvsmuren

I höst har också ett tredje bildhäfte utkommit och denna gång handlar det om varvsbyggnader inom såväl Karlskronavarvets som Marinbasens område. Här finns ett stort antal mycket intressanta objekt, en del rivna, men en del fortfarande i användning efter flera hundra år. De flesta bilderna kommer från varvets mycket stora och välordnade fotoarkiv och är signerade Lennart Bergquist och Ivar Johansson. Ytterligare bildhäfte planeras för 2007.

De båda sistnämnda böckerna kan köpas i Port Västerudd vid Karlskronavarvet eller efter hänvändelse till under-tecknad.

Olle Melin

Saab B 17, fabriken's första konstruktion

Den 6 oktober 1939 godkände den svenska regeringen ett avtal, som tecknats av dåvarande flygförvaltningen och Svenska Aeroplan AB, Saab. Avtalet innebar inte formellt men väl reellt, att Saab erhöi monopol på inhemsk flygplantillverkning för det svenska försvaret. Med det här avtalet var den svenska flygindustrin redan nu konsoliderad på det sätt, som de stora ländernas flygindustrier tvingades till långt senare under 1960 och -70 talet. Som utvecklingen blev, kan man nog säga, att den bedömning, som regeringen då gjorde, d.v.s. att den svenska marknaden inte var stor nog för mer än ett företag, var riktig. Men förhistorien var brokig och faktiskt ganska spännande.

Industriell flygplantillverkning i Sverige startade strax före första världskriget. De viktigaste företagen var AB Södertelge Werkstädernas Aviatikavdelning, SW, och AB Enoch Thulins Aeroplanfabrik, AETA, i Landskrona. Omfattningen var begränsad, men självfallet gynnades båda företagen av, att försvarets efterfrågan på flygmateriel nu främst måste tillgodoses genom inhemsk tillverkning. Produktionen omfattade i första hand franska men också tyska konstruktioner för de två huvudkunderna, arméns flygkompani, FK, och marinens flygväsende, MFV. SW upphörde emellertid med sin produktion redan 1917, eftersom ledningen ansåg, att företaget inte skulle kunna klara den förväntade utländska konkurrensen. Företaget hade då levererat ett trettiotal flygplan till FK och MFV. Enoch Thulins AETA hade större ambitioner och fabriken var både större och tekniskt mer avancerad och tycktes vara inställd på att producera även efter kriget. Fabriken tillverkade både flygplan och motorer och exporterade också en del av produktionen, framförallt till Holland. Vid krigsslutet hade man levererat nästan 100 flygplan av elva olika typer och omkring 650 motorer och hade som mest haft cirka 1000 anställda. Efter kriget försvann emellertid både de inhemska och utländska kunderna, då efterfrågan tillfredsställdes ur de f.d. krigförande ländernas överskottslager. Thulin

omkom vid en flygolycka i maj 1919 och företaget gick därefter snart i konkurs. Bristen på lämpliga flygmotorer hade varit en källa till ständiga bekymmer. Beslut hade tagits om att uppföra en statlig flygmotorfabrik, men den kom aldrig till stånd.

Den enda tillverkning som fortsatte efter första världskriget var den vid de militära verkstäderna, som egentligen endast var tänkta för underhållsverksamhet. I princip skulle all nytillverkning ske i privatägda företag, men vid FK på Malmen nära Linköping både konstruerades och tillverkades flygplan. MFV inledde ett samarbete med tysken Ernst Heinkel, som tillsammans med landsmannen Clemens Bücker startade ett litet företag, Svenska Aero AB, i Stockholm. Den mest kända produkten var Hansaflygplanet, varav totalt 17 exemplar levererades i olika versioner.

Riksdagen fattade 1924 ett principbeslut att bilda ett självständigt flygvapen, baserat på arméns och marinens verksamhet, vilket officiellt skedde den 1 juli 1926. Flygstyrkorna skulle organiseras på fyra kårer med totalt 229 krigsflygplan, som skulle anskaffas under en tioårsperiod. Det här medförde, att de svenska storföretagens intresse för flygplantillverkning växte. När det dessutom blev känt, att det välkända tyska företaget Junkers etablerat sig i Sverige genom AB Flygindustri i Limhamn, gällde det att visa, att Sverige kunde konkurrera. Man krävde emellertid, att flygvapnet skulle presentera en anskaffningsplan, som åtminstone inledningsvis skulle kunna garantera industrin kontinuerligt arbete. Många problem, både finansiella och personella, gjorde, att flygvapnet inte förrän i början på 1930-talet kunde visa en trovärdig planering, som stöddes av statsmakterna.

Först på plan var järnvägsmaterietillverkaren ASJ i Linköping, som redan 1930 bildat en aviatikavdelning, ASJA. Företaget ingick i Wallenbergsfären och det satsade tidigt på egenutveckling utöver licensproduktion av utländska flygplan. Götaverken i Göteborg var också intresserat och startade viss licensproduktion för flygvapnet, men bedömdes av flygvapnet som långsiktigt tve-

samt. Vapentillverkaren Bofors, där finansmannen Axel Wenner-Gren blivit en stor aktieägare, ansågs däremot som ett säkrare kort, speciellt som man redan köpt flygmotortillverkaren Nohab Flygmotorfabriker AB i Trollhättan. Bofors såg möjligheten att kunna leverera kompletta produkter, flygplan med egna motorer och vapen också på exportmarknaden och önskade köpa ASJA. Men ASJA hade under tiden köpt upp Svenska Aero och var inte till salu. Det hela utvecklades nu till en dragkamp mellan två av Sveriges största industrigrupper.

Parterna kallades i slutet på 1936 till statsminister Per Albin Hansson, som förklarade regeringens avsikter. Flygplanproduktionen kunde gärna äga rum på flera platser, men det var nödvändigt att all utvecklingsverksamhet gjordes inom en organisation med tanke på de begränsade resurserna. Det här ledde till, att ett gemensamt holdingbolag, AB Förenade Flygverkstäderna, AFF, med huvudkontor i Stockholm etablerades i mars 1937. Tanken var, att AFF skulle stå för utvecklingsarbetet, som skulle centraliseras till Stockholm och att därefter produktionen skulle fördelas mellan ASJA i Linköping och Saab i Trollhättan. Saab, som bildats inom Wenner-Grengruppen, skulle syssla med flygplantillverkning i Trollhättan och tillfördes också Nohabs flygmotorverksamhet. Man började omedelbart på båda platserna bygga nya verkstäder. Planerna var, att till en början bygga på licens för att så småningom tillverka egna konstruktioner. De första licenserna omfattade 40 bombplan av typen Junkers Ju 86 (B 3 i Sverige), som skulle byggas i Trollhättan, 40 störtbombplan Northrop 8A (B 5) samt 35 skolflygplan North American NA-16 (Sk 14). Produktionen av de senare, egenkonstruerade flygplanen skulle därefter fördelas mellan produktionsorterna.

Den här konstruktionen fungerade aldrig i praktiken. ASJA hade förstärkt sin tekniska avdelning i Linköping genom att anställa ett 50-tal erfarna amerikanska flygingenjörer och accepterade inte att överföra dem till AFF i Stockholm. AFF hade anställt en österrikisk chefkonstruktör med placering i Stockholm, men hans idéer godkändes aldrig i Linköping. Resultatet av maktkampen blev, att man i början på 1939 genomförde en omstrukturering, där AFF försvann. Nohabs flygmotorverksamhet bröts ut från Saab, som övertog ASJA från ASJ. I det omstrukturerade Saab, nu med säte i Linköping men med produktion i både Linköping och Trollhättan, behöll Bofors, Nohab och Wenner-Gren sina ägarintressen, men det avgörande inflytandet kom från och med nu att utövas av ASJA och Wallenberg.

Det första egenkonstruerade Saabflygplanet, störtbombaren B 17, flög första gången den 18 maj 1940 i Linköping. Under åren 1941- 1944 levererades 322 serie-

Thulin G på Stumholmen

flygplan, tillverkade både i Linköping och Trollhättan, till flygvapnet.

Ulf Edlund

Författaren är ordförande i svensk Flyghistorisk förening och har arbetat vid Saab i Linköping i 40 år.

Välkomna till årsmötet 2007

KA 2 Kamratförenings årsmöte äger rum torsdagen den 22 februari kl 1800 i Hantverksföreningens lokaler på Bredgatan i Karlskrona.

Efter årsmötet inbjuds till kamratmiddag av sedvanlig karaktär.

Pris för deltagande i middagen:

Medlem 100 kronor,

icke medlem 130 kronor.

Bindande anmälan middagen senast den 16 februari till Yvonne Wirbrand, telefon 0455- 86622 eller epost: yvonne.wirbrand@mil.se

V Ä L K O M N A

Styrelsen

Flygbild över Kungsholmen

Kasern Nafaden på Vallgatan

Sjöcentral

Berga

Skredsvik

Slottet Rosenholm, plats för Blekingegruppen

Marinbasen –

Försvarsbeslutet 2004 innebar, att landet fick en marinbas med placering i Karlskrona. Riktigt så enkelt är det dock inte, eftersom förbandet Marinbasen i dag är grupperat på 14 olika platser i landet. Låt vara att fyra av orterna försvinner i och med årsskiftet.

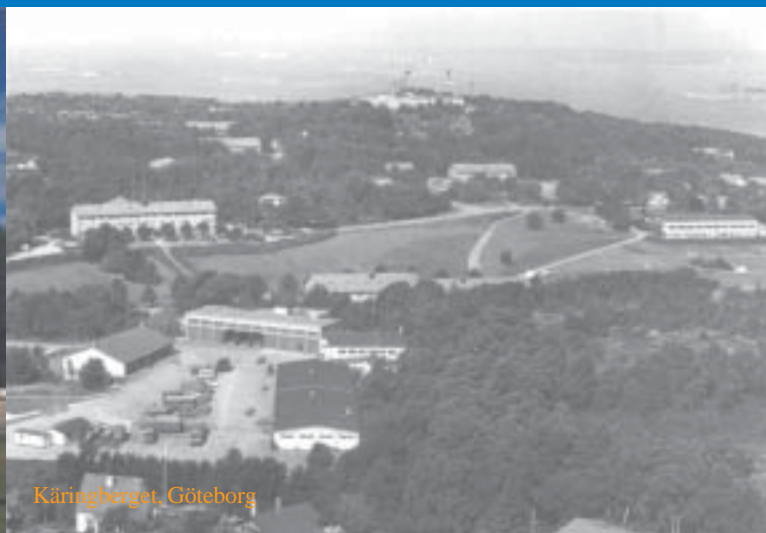
Skälet till det sista är, att vid Marinbasen placerades de s.k. Anläggningskontoren, som har till uppgift att förvalta Försvarmaktens återstående befästningar. På detta sätt fick Marinbasen kontor i Skövde, Täby, Kungsängen och Boden. Anläggningskontoren försvinner vid årsskiftet och kvar blir då 10 orter.

Marinbasen är organiserad på

- en Stab med säte i Karlskrona och placerad i Örlogshamnen
- en Sjöinformationsbataljon med sjöcentraler i Göteborg, Malmö, Karlskrona, Visby, på Muskö och i Härnösand. Bataljonsledningen sitter på Muskö. Utredning pågår, om en eller flera centraler skall läggas ned och verksamheten centraliseras. Dessa sjöcentraler bevakar dygnet om, året om det svenska territorialhavet och lämnar också sjölägesinformation till Kustbevakningen. I bataljonen ingår också Marinens radio, som är en avläggare till gamla Karlskrona radio och dess motsvarigheter. Marinens radio finns såväl i Karlskrona som på Muskö.
- en Grundutbildningsbataljon, som ansvarar för grundutbildningen av flottans värnpliktiga, vilken sker i Karlskrona. Denna verksamhet har övertagits från gamla Örlogsskolorna, som la-

Örlogshamnen Karlskrona

Kåringberget, Göteborg

- ett förband på 14 orter

des ned vid årsskiftet 2004 – 2005. Grundutbildningsbataljonen håller till, dels på gamla bataljon Trolle (= Vallgatan för gamla kustartillerister) och dels på Kungsholmsfort, vilket särskilt glädder oss gamla skogsmatrosor.

- En basbataljon, som svarar för planering och underhåll, översyrer m.m. av marinens enheter. Basbataljonen har gruppering i Karlskrona i Örlogshamnen för huvuddelen av verksamheten, men också enheter på Muskö för 4.sjöstridsflottiljens enheter och på Berga för Amf 1 enheter.

- En Hälso- och sjukvårdsenhet, som ansvarar för frisk- och sjukvård för såväl anställda som värnpliktiga. Enheten finns i Karlskrona, men har också verksamhet på Kungsholmen. Enheten svarar också för företagshälsovård.

- En Utbildningsstödenhet, som ansvarar för övnings- och skjutfält i Karlskronaområdet. Verksamheten sköts från Rosenholm.

Till detta kommer två utbildningsgrupper för hemvärnet och frivilligorganisationerna. Dessa var tidigare underställda Södra militärdistriktet, men försvarsbeslutet innebar, att Militärdistriktet försvann och utbildningsenheterna inordnades i något av Försvarsmaktens övriga förband. För Marinbasens del innebar detta, att Kalmar-Kronobergsgruppen med säte i Växjö respektive Blekingegruppen med säte i Karlskrona på Rosenholm kom att tillhöra Marinbasen.

Till detta tillkommer två egna enheter en bit från Karlskrona, dels Kosta skjutfält norr om Blekingegränsen, ett skjutfält, som

inte endast används av Marinbasen, utan även av flertalet förband i södra Sverige.

Den andra enheten är Skredsvik vid Lysekil, där en anställd ansvarar för servicen gentemot gästande förband.

I Karlskrona finns dessutom 3.sjöstridsflottiljen med administrationslokaler och fartygen i Örlogshamnen samt Sjöstridsskolan, som huserar i lokalerna på Vallgatan. Sjöstridsskolan har också en enhet på Berga kopplad till amfibieutbildningen. Vid skolan vidareutbildas befäl, sker viss grundläggande utbildning för marinens kadetter samt genomförs också viss yrkesinriktad värnpliktsutbildning.

De två marinaförband, som inte har anknytning till Karlskrona, är 4.sjöstridsflottiljen på Muskö och Amf 1 på Berga.

I Karlskrona finns dessutom några andra av Försvarsmaktens enheter, såsom FM LOG som svarar för verkstäder, förråd och reseverksamhet. Löne- och ekonomiadministrationsenheten är under centralisering.

Vidare finns i Karlskrona och örlogshamnen en del av Försvarsmaktens telenät och marktelefonförband. Ledningen för detta förband sitter i Enköping.

Slutligen har vi nöjet, att i Karlskrona ha Marinens Musikkår, som tillhör Försvarsmusikcentrum i Kungsängen. Denna kår har gjort sig ett namn såväl inom som utom landets gränser.

Olle Melin

Muskö

Marinens Musikkår vid den traditionella L-maj-reveljen

Om konsten att vara furir

Någon har sagt, att det är svårt att bli överste, men lätt att vara det. Däremot är det lätt att bli furir, men svårt att vara det.

Uttrycket haltar på flera punkter och är säkert påhittat utan någon djupare tanke bakom. Om att vara överste vet jag inget, men att vara furir vet jag desto mer, så därom kan jag ge besked. I vart fall hur det var för sådär en femtio år sedan. Det var faktiskt inte alltid så lätt, som den där gången jag skulle öva: ”*Hastigt intagande av skyddsställning* kombinerat med *Förflyttning medelst ålning*.”

Jag förklarade mycket noggrant för min lilla trupp, att detta förfarande användes, när man blir överraskande beskjuten. Det gäller då att snabbt ta sig till en lämplig skydds- eller eldställning. Den intresserade läsaren lägger säkert märke till, att övningen helt överensstämmer med RMS, Reglemente för marinens skytteförband.

Vid den här tiden var jag förlagd till Oscarsvärn och övningar av detta slag hölls oftast i Vämöterrängen, ungefär där nu infarten till Karlskrona går fram.

Min plutonchef, som i det civila hade någon anställning i Postverket, var en stridens man och fordrade krafttag av sina gruppchefer. Han följde noga upp världshändelserna och var övertygad om, att kunde det bli krig i Korea, så kunde det också bli krig i Sverige. Då skulle hans pluton vara väl förberedd. Tiden skulle utnyttjas.

Min grupp förflyttade sig över Vämöfältet och närma- de sig en arbetsplats. Några arbetare höll på med något kommunalt arbete. Ni vet, att sådant där, som engagerar en eller två och ger de andra utrymme för rådgivning och uppmuntrande tillrop.

Detta arbete avbröts nu helt och hållet. Hela sällskapet iakttog mig och mina ålande soldater. Det de såg, störde dem storligen, de ömkade sig över de stackars pojarna och utnämnde naturligtvis mig till deras plågoande. I deras sinnevärld hade denna övning tillkommit enbart för att bereda mig nöje. Jag var sadist, som älskade att se andra människor förolämpas. Jag var en soldatplågåre, en Himmelstos.

Arbetarna började slänga glåpord mot mig, som klar- gjorde deras inställning till minperson. ”Släng Dig själv också”, skrek de. Situationen var mycket otrevlig.

Nu hade det lidit så långt på dagen, att det var dags att byta program. Jag förklarade mig nöjd med övningen och övergick till *Posttjänst*.

Med posttjänst me- nar jag den typ av bevakning, som man praktiserar i fält. Posten står tyst och väl dold, idogt beva- kande och ständigt beredd att slå larm eller försvara sitt bevakningsobjekt.

Allt detta gick jag igenom mycket noggrant. Jag an- vände min allra tydligaste furirsstämma, när jag förklara- de *Posttjänstens* hemligheter: ”Ni måste stå absolut stilla under ett pass, inte röra er. Härvidlag kan ni ta en svensk kommunalarbetare till förebild. Det är folk, som verkli- gen kan stå stilla. Ni måste också vara helskärpta. I detta senare avseende tar ni också kommunalarbetaren som föredöme. Han låter sig inte överraskas av t.ex. kring- strykande arbetsledare. Han är ständigt beredd till hand- ling, t.ex. genom att börja arbeta”.

Sålunda uppmuntrade tågade arbetarna tillbaka till sitt arbetsobjekt. I min grupp hade en viss munterhet börjat sprida sig och jag hade fått min lilla hämnd.

Hade det blivit handgripligheter, hade säkert killarna i gruppen tagit mitt parti. Vi hade ett fint förhållande. Dessutom visste de ju, att jag som furir inte hade mandat att rubba på föreskrifterna i RMS. Intagande av skydds- ställning måste ske reglementsensligt. Det vet alla utom möjligen kommunalarbetare, som då för tiden hamnade på rygg, vilket är helt felaktigt och reglementsvidrigt.

Kjell Silverbark

Vårutflykten 2007

Vårutflykten 2007 är planerad till vecka 21. Det blir färd till något spännande mål i Sydsverige med förmiddagskaffe, lunch m.m.

Närmare information kommer i Kustposten nr 1/2007

Styrelsen

RÖRLIGA BLADET

Nr 4 - 2006

MUSEIFÖRENINGEN FÖR
RÖRLIGT KUSTARTILLERI

Vår adress

KA 2 Museiföreningen för Rörligt Kustartilleri
Marinbasen
Box 527
371 23 KARLSKRONA

Adressändringar

Vid adressändring glöm inte att vi behöver den för att nå Dig med Rörliga Bladet m m

Redaktör

Sigvard Bengtsson

Att vara medlem

Vill Du bli medlem eller veta om vår förening, ring Sigvard Bengtsson tel 0455/33 60 20 eller Hans Willebrand tel 0480/ 33056

Medlemsavgifter

Vi har mycket humana medlemsavgifter:

- Årsavgift 20:-
- Ständig medlem 200:-

Vi uppskattar om Du hjälper föreningen med Ditt medlemskap, men behöver all ekonomisk hjälp och tackar i förhand för eventuell gåva

För att vi skall veta vem som betalt in pengar vill vi att Du meddelar namn och adress

Hans Willebrand tfn 0480 / 33056 eller
Sigvard Bengtsson tfn 0455 / 33 60 20

Inbetalning av medlemsavgifter

Föreningen har öppnat ett bankkonto där medlemsavgifter samt eventuella gåvor kan sättas in.

Clearingnr = 1160 (Handelsbanken)

Kontonummer = 152 252 088

Adress: KA 2 Museiförening för Rörligt Kustartilleri

c/o Hans Willebrand

Gräsgårde 4327

338 96 Ljungbyholm

Innehåll

- Svenskt rörligt kustartilleri del 3

av: Sten Munck af Rosenschöld

Gåvor

Vi uppskattar om Du hjälper föreningen med Ditt medlemskap, men behöver all ekonomisk hjälp och tackar i förhand för eventuell gåva

Meddelande

Kamratträffarna på Militärhemmet i Karlskrona

fortsätter under 2007 med följande dagar, som är första tisdagen i varje månad:

2007 startar vi den 9 januari, 6 februari, 6 mars, 3 april, 8 maj, 5 juni, hoppar över juli månad och fortsätter med 7 augusti, 4 september, 2 oktober, 6 november, och 4 december

Väl mött till kamratlig samvaro

Bild: Grupperad 12/80-pjäs, observera att det är försökspjäsen KARIN 2, det syns på laddanordningen, klar för eldgivning på Ravlunda skjutfält.

KA 2 Museiförening för Rörligt Kustartilleri har fått tillåtelse av författaren Sten Munck af Rosenschöld och av Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek att som följetong få återge boken *Svenskt rörligt kustartilleri i Rörliga Bladet*.

Del 3

Taktisk indelning

1956 ombenämndes kustartilleridivisionerna till kustartilleribataljoner. 1. och 3. Kustartilleribataljonerna grundtilldelades Södra militärområdet och kom att innehålla var sitt 21 cm batteri om tre pjäser och två 15,2 cm batterier med fyra pjäser.

För att undvika förväxling ombenämndes 21 cm batterierna och kom att heta 11., 12. och 13. kustartilleribatterierna. 1. kustartilleribataljonen innehöll sålunda 11. Kustartilleribatteriet samt 3. och 4. kustartilleribatterierna. 3. kustartilleribataljonen innehöll 12. kustartilleribatteriet och 1. och 2. kustartilleribatterierna. 13. kustartilleribatteriet och 5. Kustartilleribatteriet uppträdde självständigt vad gäller uppgifterna i Östra militärområdet och Nedre Norrlands militärområde enligt ovan. 7. Kustartilleribatteriet (tre pjäser) kvarstannade på Gotland. 6. kustartilleribatteriet upphörde därmed att existera. kustartilleribatteriet upphörde därmed att existera.

Eldledningsradar PA 31 tillfördes samtliga batterier i början av 1950-talet. De bildade tillsammans med fyra meter inbasmätare mätstations-troppar. Närspaningsradar PS-33/R tillfördes samtliga batterier 1957. Överskottsfordon (Brockway, GMC, Dodge, Ford etcetera) inköptes 1947–1949 från den amerikanska armén i Tyskland. De genomgick vid militära verkstäder en omfattande renovering och anpassning till svenska förhållanden, bland annat försågs de med hytter och värmeaggregat. Ge-

nom denna anskaffning hade samtliga batterier erhållit stamfordon som nästan till 100 procent täckte förbandens fordonsbehov för att kunna marschera med reglementerad utrustning upplastad. Därutöver förelåg endast ett begränsat behov av uttagna civila fordon. Samtidigt tillfördes alla 15,2 cm kustartilleribatterier den moderniserade Dragterrängbil m/42 från Volvo, som nu benämndes Dragterrängbil 953B.

Batteriernas organisation var så utformad att de skulle kunna uppträda självständigt. Genom tillförsel av radarmätstationer (PA 31) och närspaningsradar (PS 33) skapa sitt eget underrättelseläge i kustzonen. Genom luftvärnstropp och markstridspluton ingick i organisationen kunde man skydda sig mot flyganfall och anfall på marken i batteriområdet. Ett självständigt uppträdande ställde också krav på goda underhållsresurser, varför det fanns reparations- och underhållsresurser för alla tekniska system liksom också en väl utrustad förbandsplats i trossplutonen. Batterierna svarade också för sin egen tråmlinjeutbyggnad. I utrustningen ingick trådmateriel för två kompletta grupperingar, vilket innebar cirka tio mil kabel. Batteriernas organisation framgår av figuren på sidan 37.

Lasterrängbil 936, GMC. Även detta fordon fick i Sverige flera olika utföranden med hytt för tre eller nio man samt lastflak alternativt skåp inrett som verkstad. Motorn var en sexcylindrig bensinmotor på 94 hk

Dragterrängbil 954, Brockway. Cirka 100 fordon inköptes och fi ck i Sverige olika utföranden, till exempel som dragterrängbil med hytt för tre eller tio man, som bärgnings-terrängbil och kranterrängbil. I grundutförande vägde den tolv ton och var försedd med en sexcylindrig bensin-motor på 202 hk.

Dragterrängbil 953B. Volvos dragterrängbil m/42 har moderniserats med en ny och högre hytt, en ny bensinmotor på 160 hk och tryckluftsservo. För att den nya motorn skulle få plats flyttades kylaren fram 20 cm.

Moderniserad 15,2 cm kustartilleripjäs m/37 med gummihjul och pivåplatta. En stor del av pjäsens vikt vilade på pivå-plattan, vilket underlättade svansning. Bemanninge bestod av femton man. Kanonen står grupperad på KA 2:s kasernområde i Gräsvik i Karlskrona. Detta kasernområde byggdes 1902–1904 för Karlskrona grenadjärre gemente, som lades ned 1927. Kasernområdet utnyttjades därefter av ett detachment ur I 11, benämnt I 11K.

Efter renovering flyttade KA 2 1943 från Vallgatan i centrala Karlskrona till Gräsvik. 1981 fl yttade KA 2 till Rosenholm, där det fanns vid nedläggningen 2000. Arkitekt för Gräsviks kasernområde var Erik Josephson, som också har ritat en stor del av arméns samtida kasernområden

15,2 cm kustartilleripjäs m/37 i hög eldberedskap. Omläggning genomfördes i allmänhet på pjäsens grupperingsplats, varför det erfordrades utrymme för dragfordon och eldrörsvagn intill lavetten, vilket framgår av denna bild. Lavetten var inte dimensionerad för körning i terräng med sammansatt pjäs

1957 beslutades att samtliga 15,2 cm pjäser skulle förses med gummihjul och pivåplatta. Pjäserna fick därmed en ökad rörlighet i terräng och kunde köras med högre hastighet på väg. Pivåplattan underlättade svansning till annan huvudskjutriktning. Den tog också upp en del av rekylerna.

Även 21 cm kustartilleribatteriernas organisation var utformad så att de skulle kunna uppträda självständigt. Deras organisation fick en utformning motsvarande den som anges för 15,2 cm kustartilleribatterier ovan.

Utbildningsansvaret överfördes 1956 till KA 2, men förbandens materiel kvarstod i sina förråd i norra Halland.

Perioden 1959–1968

Denna period karaktäriseras av ett starkt och tydligt maktspråk mellan stormakterna. Storbritannien och Frankrike hade strax innan genomfört en stor amfibieoperation vid Suezkanalen, Sovjetunionen hade 1956–1957 slagit ner frihetssträvandena i Ungern, ett kärnvapenkrig var nära att bryta ut mellan Sovjetunionen och USA i samband med Kubakrisen i oktober 1962 och Tjeckoslovakiens frihetsönskan slogs brutalt ner av Sovjetunionen med stridsvagnar våren 1968. Det fanns ett reellt invasionshot mot Sverige. Samtidigt skedde en kraft full teknikutveckling.

Rymden erövrades av satelliter, kosmonauter och astronauter. Datorer utvecklades, från början uppbyggda med radiorör och analog teknik och i slutet av perioden med transistorer, dioder och andra moderna komponenter som medgav övergång till digital teknik. Genom att utnyttja digital teknik kunde räkneoperationer som tidigare gjorts manuellt och med utnyttjande av räknetabeller nu ske i datorer, vilket i ett slag revolutionerade all utveckling av militär materiel.

Studier och beslut

En eventuell sammanföring av befintliga rörliga förband inom kustartilleriet studerades. 15,2 cm och 21 cm batterierna, kustjägarkompanier, självständiga lätta robotbatterier samt luftvärnstroppar var föremål för studier. Syftet var att skapa allsidigt sammansatta rörliga förband som skulle kunna delta i stridens olika element på motsvarande sätt som skedde inom de fasta spärrbataljonerna. Marinplan 60 föreslog att rörliga spärrkompanier och rörliga spärrbataljoner skulle tillkomma, men någon åtgärd beträffande kustartilleribataljonerna föreslogs inte.

1963 års försvarsbeslut tilldelade medel för anskaffning av sex rörliga spärrbataljoner, vardera innehållande ett 7,5 cm kustartilleribatteri (tre pjäser m/65), ett robotbatteri (Rb 52) och en rörlig minspärrtropp med flyt- och/eller bottenminor (mina K 11 och K 12). Rörliga spärrbataljoner avsågs för försvar av hamnar och inlopp till landstigningsområden där fast kustartilleri saknades eller behövde förstärkas.

Samtidigt organiserades ett antal rörliga spärrkompanier innehållande lätt robotbatteri och minspärrtropp. Dessa inordnades organisatoriskt i de fasta spärrbataljonerna. De rörliga spärrbataljonerna var fordonsburna, medan spärrkompanierna var båtburna.

Omläggning av 15,2 cm kustartilleripjäs m/37. Överföring av eldröret från eldrörsvagnen till lavetten gjordes genom att en travers på eldrörsvagnen lades i ett fäste på lavetten. Eldröret lyftes med ett spel, som sedan rullades på traversen med eldröret hängande i en krok. Därefter sänktes eldröret och gjordes fast, bland annat med en stor skruv i eldrörets bakända.

Robotar och raketer i stället för artilleri?

Studier rörande eventuell ersättning av det tunga rörliga kustartilleriet påbörjades 1968 i en sjömålsutredning (SUR). Syftet var att studera en möjlig övergång till robot- eller raketartilleri.

För ett framtida artillerisystem angavs följande krav:

- Räckvidd: 30 km (med raketillsats).
- Eldhastighet: Femton skott per minut.
- Grupperingstid: Fem minuter efter förflyttning.
- Marschhastighet: 50 km/h på landsväg.
- Rikthastighet i höjd: 1 grad per sekund.
- Rikthastighet i sida: 2 grader per sekund.
- Standardammunition skulle kunna användas.

SUR påtalade vikten av en riktig avvägning mellan rörliga och fasta stridskraft er i det marina systemet. Huvudvikten måste läggas på de rörliga stridskrafterna. Härigenom kunde våra resurser koncentreras mot invasionsföretag. Rörliga tunga artilleridivisioner borde uppsättas som förstärkningsförband för fördelningschefer. Förbanden borde avses för försvar av öppen kust med goda landstigningsmöjligheter samt för skydds- och försvårandeuppgift er i anslutning till större farledsförträngningar.

1968 års försvarsbeslut innebar att pågående uppsättning av rörliga spärrförband skulle fullföljas.

21 cm batterierna

Batterierna var planerade att utgå ur krigsorganisationen 1967/1968. Detta ändrades till att förbanden skulle kvarstå till den 30 juni 1971. Överbefälha-

Pneumatisk ansättare på 21 cm pjäs. Det är viktigt att en granat ansätts så att den tätar i laddläget. Den pneumatiska ansättaren underlättade avsevärt detta, eftersom granaten vägde 135 kg.

varen uppdrog åt chefen för marinen att utreda ett fortsatt bibehållande. Pjäserna moderniserades i mitten av 1960-talet med hydraulisk maskinriktning samt pneumatisk ammunitionsvagn och ansättare. På högra lavettsidan monterades en pneumatisk granatlyftare.

Marsch med förhinder

11. och 12. kustartilleribatterierna genomförde sina krigs förbandsövningar på västkusten och i Blekinge. Det talas fortfarande om en övning med gruppering vid Gullmarsfjorden 1961 som innehöll alla ingredienser av felkörningar, fällning av skog med motorsåg för att medge fordonsvis helomvändning på väg, en äventyrlig gruppering av pjäs framskjutet med ett bergsstup alldeles framför pjäsen etcetera. Batteriet som övade i Blekinge gick till Järnsida i södra Kalmarsund där det utnyttjade en av de förberedda grupperingsplatser som fanns längs kusterna. Under nattmarsch genom Småland hem till västkusten tog bensinen slut i dragterrängbilarna (Brockway rymde 600 liter vardera) och en uppväckt handelsman fick hela sitt bensinlager sålt på några minuter.

13. kustartilleribatteriet, som hade sina huvuduppgifter norr om Ålands hav, genomförde 1963 en krigsförbandsövning där krigsuppgifterna skulle övas. Från mobiliseringsplatsen i norra Halland marscherade man direkt till krigsanvändningsterrängen.

Eftersom förbandet hade många fordon och kolonnerna var långa uppbyggades en stor polisstyrka när de rullade på innerstadsgatorna i Örebro. Efter ett dygns motormarsch hade man nått en väntplats i Tierp. Där gavs det order om gruppering under den kommande natten vid en batteriplats öster om Skutskär. När förbandet grupperades blev det tät dimma, vilket omöjliggjorde parallellställning. Någon gång under natten lättade dock dimman tillfälligt och batteriet kunde med hjälp av ett gott ledarskap och med användande av radio- och trådsamband parallellställas mot månens högra kant. Nästa morgon sköt batteriet med gott resultat för inbjuden landshövding och inspekterande generaler. Detta var en i sanning god prestation av ett förband under repetitionsutbildning som hade marscherat drygt 60 mil och omedelbart därpå genomfört en nattgruppering. Hemtransport till Halland skedde på järnväg.

7,5 cm kustartilleripjäs m/65 ingående i rörlig spärrbataljon

Studier hade påvisat behovet av en ny rörlig komponent för sjömålsstrid i skärgård och vid öppen kust. På kort tid utvecklades därför under 1960-talet de rörliga spärrbataljonerna.

Bataljonerna kom att innehålla ett kanonbatteri med en nyutvecklad 7,5 cm kustartilleripjäs m/65, ett lätt robotbatteri med Rb 52 och en rörlig minspärrtropp. Förbandet var fordonsburet och hade stor rörlighet.

7,5 cm kustartilleripjäs m/65 var en utveckling av fast 7,5 cm kustartilleripjäs m/57 där kanonen installerades på ett förstärkt underrede för 75 mm luftvärnsautomatkanon m/54. Pjäsen utnyttjade samma ammunition som 7,5 cm kustartilleripjäs m/57 (enhetspatron). Denna ammunition hade mycket låg kulbana, vilket innebar låg elevation. Detta medförde begränsningar för grupperingen: man måste i princip ha fri sikt från pjäsen till målet och det var inte möjligt att gruppera i skyl bakom terränghinder. Genom att

7,5 cm kustartilleripjäs m/65 under övningskjutning från Kungsholms fort i Karlskrona. Observera den låga elevationen. Kanonen var fastsatt på ett förstärkt och utvecklat underrede för 75 mm luftvärnsautomatkanon m/54.

7,5 cm kustartilleripjäs m/65 med monterat splitterskydd. Detta vägde cirka 1,5 ton och monterades efter gruppering. Lavetten var inte dimensionerad för körning i terräng med monterat splitterskydd. Splitterskyddet gav bemanningen skydd mot finkaöibrig eld och granatsplitter. Det var inte gastätt.

Pjäsen exponerades nära vattnet kunde pjäsbemanningen komma att utsättas för motverkan, varför pjäsen försågs med ett splitterskydd som monterades efter gruppering.

Kom i tjänst vid rörliga förband 1970. Kan följa två mål samtidigt. Digital överföring till pjäserna.

Det organiserades sex kustartilleribatterier m/65. I dessa ingick tre pjäser, en Arte 719 och en avståndsmätare Laser, AML 701. Eftersom förbandet skulle kunna uppträda på fastlandet och i skärgård med ringa djup kunde det vara nödvändigt att gruppera huvudmätstationen Arte 719 på en ö. Arte 719 var flytbar och för att möjliggöra ögruppering med egna resurser anskaffades ett amfibiskt dragfordon till huvudmätstationen, en Alvis. Mätstationen avsågs också kunna lyftas med helikopter Hkp 4.

7,5 cm kustartilleripjäs m/65 med monterat splitterskydd. Pjäsen måste på grund av den låga kulbanan grupperas i strandlinjen, varför pjäsbemanningen måste skyddas mot splitters. Splitterskyddet monterades efter gruppering

De sex spärrbataljonerna fördelades inom riket så att Södra militärområdet erhöll två bataljoner, Östra militärområdet tre, varav en på Gotland och Nedre Norrlands militärområde en bataljon. Den första rörliga spärrbataljonen gick in i krigsorganisationen den 1 juli 1969 och de övriga under de närmaste åren därpå.

7,5 cm kustartilleribatteri m/65 hade sina begränsningar. Den korta räckvidden, den begränsade effekten av granaterna och de särskilda kraven på grupperingsplatser medförde att nyttan av förbandstypen var begränsad. I samband med att amfibieförbanden ingick i krigsorganisationen med början 1985 (se bilaga 7) utgick 7,5 cm batterierna.

Övnings- och utbildningsverksamhet

Enligt 1960 års värnpliktskommitté skulle alla fältförband genomföra repetitionsövning/krigsförbandsövning vart fjärde år. Därutöver skulle befälsövning/fältövning genomföras vart annat år. 1. och 3. kustartilleribataljonerna och de självständiga 15,2 cm och 21 cm kustartilleribatterierna upprätthöll i princip detta övningsmönster under hela 1960- och hela 1970-talet.

Kustartilleribataljonsstaberna och 15,2 cm kustartilleribatterierna genomförde krigsförbandsövningar i Blekinge och Skåne under KA 2:s ledning, medan 21 cm kustartilleribatterierna genomförde sina övningar under ledning av KA 4. Befälsövningarna utnyttjades för omskolning då ny materiel hade tillförts samt för krigsplanläggning.

All grundutbildning för tjänst vid rörliga artilleriförband genomfördes vid KA 2. Sedan länge krigsplacerades personalen i kustartilleriet individuellt efter den befattningskod som hade tilldelats dem i samband med grundutbildningen. I armén tillämpades en annan princip för fältförbanden, där man grundutbildade kompletta förband och krigsplacerade dem förbandsvis. Individuell krigsplacering i kustartilleriet hade många fördelar, bland annat fick man en blandning av personal, där huvuddelen redan tidigare genomfört en eller flera krigsförbandsövningar och med sin erfarenhet kunde lära upp nykrigsplacerade.

5. kustartilleribatteriet, som hade uppgift er inom Östra militärområdet, överfördes i samband med en krigsförbandsövning i oktober 1968 från Blekinge kustartilleriförsvaret till Stockholms kustartilleriförsvaret och förrädsställdes i Roslagen.

Krigsförbandsövningar genomfördes så långt möjligt i planerad krigsteräng, även om gruppering av sekretessskäl vanligtvis inte skedde i planerade grupperingsplatser utan på närliggande militära skjutfält, till exempel Rinkaby, Ravlunda, Hammars Backar med flera platser.

7. kustartilleribatteriet som fanns på Gotland genomförde sina övningar där. En kort berättelse från detta förband, nedskrivet av överstelöjtnant Torsten Höglund, tjänstgörande vid KA 3 1965–1972, innehållande bland annat den mycket omtalade Palme-händelsen återges nedan.

Fortsättning följer i nästa nummer

Amfibiebil 101 drar Arte 719. Bilen var försedd med en åtta-cylindrig bensinmotor på 220 hk från Rolls Royce och inköptes i sammanlagt 34 exemplar i slutet av 1960-talet från Alvis i Storbritannien.

Ett stort förtroende

Jag har fått ett stort förtroende, nämligen att vara guide/ordningsvakt vid KA 2 Museum för Rörligt Kustartilleri på Aspöberg. Jag är inte ensam. Ett tiotal intresserade och kunniga personer delar på detta uppdrag.

Hur de andra känner för sitt uppdrag, vet jag inte, men för egen del kan jag berätta, att jag greps av samma lyckokänsla, som när jag för 50-talet år sedan anförtroddes posten som dagbefäl på Oscarsvärn. Jag hade fått ett förtroende, ett hedersuppdrag, som jag kunde bruka eller missbruka.

Klockan var säkert en halvtimme efter stängningsdags och jag höll på att låsa körgrinden, när en liten bil körde upp på vägen. ”Håller ni på att stänga”, sporde en liten rundnätt dam på en dialekt, som jag bedömde vara småländska. ”det var synd, vi som kört uppifrån Jönköping för att titta på detta museum. ”Han har pratat så mycket om sina kanoner”, avrundade hon. Nu hade också en äldre man lämnat sin plats bakom ratten och sällat sig till sällskapet. ”Ja, jag var vid kanonerna, när jag gjorde rekryten”, kompletterade han.

Naturligtvis gjorde jag, vad alla mina guidekolleger skulle ha gjort. Jag öppnade museet igen och tillsammans gick vi in i den väldiga hallen. Jodå, 1950 hade han gjort sin värnplikt på Oscarsvärn, deltagit i Härnösandsresan och tjänstgjort vid 15 kanon. Det tog inte lång tid för honom att känna igen detta objekt. Man såg, hur minnena strömmade över honom och ivrigt observerad av sin fru, betraktade han detaljerna på detta Boforsalster, som han ägnat 10 månader av sin ungdom.

Munterheten steg och jag vågade mig på lite frågor; vad hade han haft för befattning, vad hette hans pjäschef? ”Höjdriktare”, svarade han, inte utan en viss stolthet ”och furir Ohlsson var pjäschef”. På min uppmaning klättrade han upp på höger lavettben och intog position som höjdriktare. Jag såg genast, att han hade de rätta handgreppen. Mitt förhör fortsatte; ”vad gjorde Du under omläggningen?”. ”Jag var där framme och höll i eldröret” Han fick klart godkänt för denna hågkomst. Jag kunde själv erinra mig pjäsanvisningarnas ordalydelse:

Vid omläggning fattar höjdriktaren (HR) ett fast tag i eldrörets mynning och styr detta parallellt med lavettens glidbanor och när eldröret kommit i rätt läge på dessa med ett kraftigt grepp låsa detsamma med på lavetten befintlig låsanordning.

Mannen fick också ett flertal gånger avge rapporten ”klart i höjd”, allt utgörande bevis på, att denne man från Småland en gång i sin ungdom verkligen varit höjdriktare (HR) på 15,2 cm kanon m/37.

Hans hustru tittade med växande beundran på honom och jag kände ytterligare behov av att stärka hans familje-

position, så jag förklarade, att HR var en mycket viktig befattning vid pjäsen. Hans ”klart i höjd” var ju det sista och förlösande pjäschefen skulle höra, innan han i sin tur kommanderade ”FYR”!

Vi skildes åt som tre mycket goda vänner. Jag blev varmt avtackad, för att jag tagit mig tid och så for de i väg i sin lilla bil under idogt vinkande.

Jag berättar denna lilla historia, för jag tror det var just så, männen bakom museets tillkomst en gång tänkte. Människor skulle komma och återuppleva något av det, som hände i deras ungdom, nämligen det är de spenderade för att öva sig till försvar av sitt land, i detta fall som höjdriktare (HR) på 15,2 cm kanon m/37 under befäl av furiren, sedermera telemästaren och kaptenen Nils Edvard Ohlsson.

Kjell Silverbark

15,2 cm pjäs m 37

Till flydda tider återgår....

Den här gången finns ingen röd tråd i bildserien, utan jag har valt ett antal bilder från 1910-tal t.o.m. början på 1980-talet, såväl ur regementets som ur kamratföreningens perspektiv.

Jag är övertygad om, att bland medlemmarna finns foto, som flera skulle ha glädje av att återse. Så har Du kort i Dina gömmor, så sänd dem till mig. Jag lovar att återställa dem

Foto: Ur KA 2 fotoarkiv samt några tagna av red.

Olle Melin

Här ser vi två glada musikanter i KA 2 Musikkår på Vallgatan någon gång på 1910-talet. Till vänster ses Gustaf Adolf Hanson, som spelade althorn och till höger Johan Petter Persson, som spelade tenorbasun. Gustaf Hanson övergick 1925 till tjänst vid ekonomiavdelningen och var kompaniadjutant till början av 1940-talet, då han blev förrådsförvaltare i Beklädnadsförrådet. Johan Petter Persson blev som ende underofficer kvar vid musikkåren efter 1925-års försvarsbeslut och överfördes till KA 3 musikkår 1938 och gick i pension på Gotland.

Här pågår fälttävlan någon gång på 1930-talet. Var och när kortet är taget är okänt. Kanske någon av läsarna känner igen någon på bilden.

Här ser vi några av Kamratföreningens medlemmar på väg till Östra skärgården i samband med årsmötet 1939 i juni, månaderna innan andra världskriget bröt ut. Ån råder idyll. I bakgrunden flygplanskryssaren HMS Gotland.

Detta kort är taget den 29 mars 1957, när KA 2 Musikkår höll sin absolut sista konsert i filmsalen på Gräsvik. Det var en reducerad kår, som spelade. Man skulle vara drygt 20 man, men var vid tillfället 14. Kåren lades ned med utgången av mars månad 1957 och nedläggningsbeslutet hade fått några musiker att söka sig nya utkomster. Dirigent vid avskedskonserter var flaggjunkaren Arvid Wendel, som tillika var kårens regementstrumslagare. Här avtackas han av regementschefen Erik Nordling.

Här övas strålkastartjänst vid 150 cm strålkastare någon gång på 1940- eller 1950-talet. Vem är furiren på bilden?

En 7,5 cm luftvärnskanon troligen någonstans på Aspö under början av beredskapen. Luftvärnskanonutbildningen skedde på 7.kompaniet och luftvärnsautomatkanonutbildningen skedde på 8.kompaniet, som sedermera blev 3.batteriet. Luftvärnskanonutbildningen upphörde vid KA 2 i början av 1950-talet.

Här har krigsbesättningen på HMS Mul 18 ställt upp för ett gruppfoto. Det var repövning för 6.minutläggningsdivisionen och de inkallade minörerna förstärktes med några ur åldersklassen. Några kända KA 2-are känns igen. I främre raden syns bl.a. Reinhold Fransson, Lars Iger, Erik Björklund, reservlöjtnanten Torsten Smith, Göthe Karlsson, Olle Melin och Gert Sundström. I bakre raden syns bl.a. Bertil "Lucas" Olsson och Stig Jönsson. På bryggvingen ser vi Ture Larsson och Birger Redmo.

Några bilder från AFÖ 1964, där 5.KA-batteriet be-
mannat med åldersklassen deltog. Batterichef var Åke
Jeansson och undertecknad fungerade som luftvärn-
stroppchef. Här har luftvärnstroppen grupperat någon-
stans på revinge hed och vi ser på bilderna i ordning
Riktstativet, Centralinstrument 703, en av pjäserna 40/
48, stabsplatsen med bl.a. trafikkopplaren och lite av bi-
vackan. Jag minns att vi kavade tunt Skåne och Blekinge
i över en månad och att vi under perioden en tid var iso-
lerade på Oscarsvärn efter en misstänkt hjärnhinnein-
flammation hos en av soldaterna.

Hösten 1974 genomfördes den första vapenslagsskolan för plutonsofficer-
are i syfte att utbilda till trossplutonchefer och kvartermästare i krigsför-
band. KA 2 fick förtroendet att anordna utbildningen och plutonsofficerare
från alla KA-förband deltog. På bilden känns några KA 2-are igen, nämli-
gen Gösta Ljung, Arne Hahn, som var kurschef, Gunnar Nilsson, Rolf
Svedberg, Bertil Nilsson, Sten Jisind och undertecknad, som då var chef
för Underhållsskolan.

Två trotjänare i KA 2 Kamratförening har just avtackats av dåva-
rande ordföranden tillika regementschefen Olle Gäfvert. De som
avtackades är mångårige vice ordföranden amiralitetspastor
Carl Ossian Elmgård och mångårige kassören förvaltare Gustaf
Adolf Hanson. Årtalet är 1971..På bilden syns från vänster Len-
nart Lindgren, Folke Haag, då kassör, Björn Magnusson, ordfö-
rande VU, Carl Ossian Elmgård, Olle Gäfvert, Gustaf Adolf Han-
son och dåvarande sekreteraren och föreningens alltiallo Bengt
Johansson.

Det är 1976 och avgående re-
gementschefen Olle Gäfvert
överlämnar ordförandeskapet
och klubban till tillträdande re-
gementschefen och ordföran-
den i KA 2 Kamratförening,
Lars Hansson.

En 7,5 cm kanon m/65 har grupperat
förmodligen någonstans på Torhamns-
landet.

KA 2 Kamratförening håller vintermöte på
Underofficersmässen Gräsvik och kväl-
lens underhållning bestod bl.a. i, att Sauna
Pipers, en blockflöjstrio underhöll. Musi-
ker är från vänster Nils Glimsjö, i mitten
Stig Alvar "Masen" Johansson och till hö-
ger Eskil Nyström, alla med ett förflutet i
KA 2 Musikkår. Tyvärr är såväl "Masen"
som Nisse G borta. Längst till vänster en
ung ordförande i Kamratföreningens VU,
för kvällen fungerande som notställ.

Våra gamla befästningar

Utklippan

Utklippan, eller Utklipporna, som fyrplats har tidigare varit föremål för en artikel i Kustposten. Men, att det dom byggdes från början var såväl befästning som fyr är det inte alla, som vet.

I och med flottans etablering i den nya staden Karlskrona 1680, ökade flottans intresse för Utklipporna, Redan 1684 upprättade Karlskronas första fortifikationsbefälhavare Carl Magnus Stuart en karta över området. Grund och fiskeområden är här särskilt utmärkta.

Trots påfallande lokalt intresse för en fyr på Utklippan gjordes inga reella framsteg i frågan. Amiraler och många andra gjorde skrivelser till Kungl Maj:t med krav om en fyr därute.

Gustav III:s krig mot Ryssland 1788-1790 orsakade en livlig trafik till och från örlogshamnen i Karlskrona. Amiral Carl August Ehrensvärd insåg faran med mörka Utklippan och beordrade uppsättandet av en vippfyr. En sådan slits hårt och kräver mycket arbete i underhåll och drift. Vippfyren på Utklippan försumrades och blev obrukbar.

Under Napoleonkrigen i början av 1800-talet lät amiral Johan Puke 1812 uppföra två 2,5 meter höga stenpelare med öppna kolgrytor, men också dessa förföll efter myndighetsträtor.

År 1836 kommer direktiv från Kungl Maj:t om uppförande av en fyr på södra skäret. Ritningar till fyrbyggnad med signaltorn i diagonala hörn till en kvadratisk försvarsbyggnad, upprättades av löjtnant Johan Byström i Mekaniska kåren. Idén med en befäst fyr var något alldeles speciellt och torde ha få direkta motsvarigheter i världen. Arbetena påbörjades 1840 och fyren stod klar två år senare.

I donjonen förlades 20 man, som till sitt försvar hade fyra kanoer. Dessutom fanns en optisk telegraf, som kommunicerade med Kungsholmen och därifrån vidarebefordrades trafiken till örlogshamnen. Något skjutande blev det inte och 1884 flyttade flottans folk i land.

Den nuvarande fyren byggdes 1870. Ovanpå det gamla fyrtornet restes då den typiska järnkonstruktionen, som bär överingenjör Gustav von Heidenstams kännemärke. Högre fyrhöjd och en ny fransk lins ökade lysvidden väsentligt. Elektrifiering infördes 1945 – 1948.

Åren 1937 – 1942 byggdes på norra skäret en nödhamn för fiskare. Denna hamn har blivit en av de populäraste hamnarna i Östersjön för fritidsseglare från hela världen. Svenska kryssarklubben

driver verksamhet i gamla fyrmästarebostället och medverkar i hamnverksamheten

Flottan återkom till Utklippan på 1950-talet, då en närspaningsradar sattes upp i fyrtornet och en förläggingsbarack uppfördes intill fyren. Denna radar syns ännu i fyrens torn, men kommer enligt uppgift att försvinna de närmaste åren. Radarstationen, som bemannades av flottan, var också en del av Spärrbataljonen sedermera Spärrkompani Torhamn.

Även fyrpersonalen fungerade som en del av sjöbevakningsorganisationen. I regel fanns på Utklippan en fyrmästare, en förste fyrvaktare och två fyrvaktare. Med familjer kom det att bo cirka 15 personer på denna isolerade klippa. Fyren avbemannades 1972. Fyren automatiserades och manövreras i dag från Norrköping. Sjöfartsverket har förklarat, att fyren inte behövs för sjöfarten från och med 2009. Statens fastighetsverk har redan i dag tagit över ansvaret för Utklippan och de kommer, efter vad jag sport, att låta Utklippan lysa ännu i många år.

Olle Melin

Foto: Johnny Apell

Fyren och malmklockan, vilken utgjorde den första mistsignalen. Foto från 1890

Donjonen och fyren

Flygbild från söder. Bakom fyren syns baracken för radarpersonalen

Fyren och fyrpersonalens bostadshus. Observera radaranntenn i fyrtornets topp.

Full fart på repslagarebanan

1697 började man slå rep på Repslagarebanan på Lindholmen och så pågick verksamheten oavbrutet till och med den 31 december 1960. Sedan dess har banan i princip stått tom förutom några fester och vidare har den 300 meter långa banan krympt till 240 meter, sedan man på 1960-talet inrett ett kaserentryckeri i östra delen.

Varvshistoriska Föreningen i Karlskrona har som en av sina uppgifter sett att försöka få i gång någon form av verksamhet i banan, dels för alla turister, som besöker Gamla varvet men också kanske viss produktion för veteranseglare och andra.

Genom generösa bidrag från ESF-rådet och region Blekinge samt att föreningen 2005 fick Karlskrona kommuns världsarvsstipendium, har verksamhet kunnat starta.

I dag driver ett tiotal entusiaster under ledning av pensionerade varvsingenjören Bo Lindahl verksamheten och visar upp det sätt man slog rep från slutet av 1600-talet till långt in på 1900-talet. Utöver de frivilliga finns ett par s.k. plusarbetare i gänget.

Sten Swedlunds i Varvshistoriska Föreningen och projektledare för Lindholmenprojektet tillsammans med segelmakaren Jörgen Samuelsson

Nyslaget tågvirke.

Foto: Olle Melin

Lasse Barck, en gång ingenjör på Marinkommandounderhållsbataljonen och nu volontär tillsammans med projektledaren Bo Lindahl.

Förutom repslageri, där kronans blå tråd är en viktig beståndsdel, ska man också syssla med segelmakeri och visst tackelarbete.

De aktiva repslagarna har gjort besök i Älvängen samt i Chatham och Portsmouth i England för att förkovra sig på några aktiva repslageri.

Den dagen Sjöbrisen besökte Repslagarebanan fanns Litorina folkhögskolas båtbyggarlinje på plats liksom elever från särskolan och handikappförvaltningen i en försöksverksamhet, som bedrivs på segelfartyget Björnsund. Eleverna från Litorina ska så småningom själva slå det tågvirke, som behövs för deras byggen.

Under sommaren har det varit en jämn ström av besökare i banan, som fått sig till livs, hur man slog rep här i Karlskrona för flera hundra år sedan.

Olle Melin

Två volontärer, Göran Lindqvist och Nils-Olof Flyborg.

Bo Lindahl, projektledare och Nils-Olof Flyborg, volontär.

Årsavslutning för Marinens Ungdomsmusikkår

Inför en nästan fullsatt Sparresal spelade Marinens Ungdomsmusikkår upp till årets sista konsert söndagen den 26 november.

Dirigent för dagen var Mats Landerman och detta var hans sista framträdande för denna gången i kåren. På nyåret tar Patrik Randefalk vid. Han är till vardags barytonist i Marinens Musikkår.

Ungdomarna genomförde ett mycket variationsrikt program med marscher, musikaler, brasiliansk samba och mycket annat på programmet. Det är fantastiskt duktiga ungdomar, som på detta sätt får möjlighet att spela tillsammans och utveckla sitt musikintresse. Ungdomarna kommer från Skåne, Blekinge och Småland, så det krävs en omfattande organisation för att få ihop gänget.

Marinens Ungdomsmusikkår

Musikkåren är också en utmärkt rekryteringskälla till de olika musikkårenna med värnpliktiga musiksoldater. Under 2006 har inte mindre än 9 ungdomsmusiker varit verksamma i någon av Försvarsmaktens musikkårer.

Saxofoner och tubor

Ordförande för kåren är örlogskapten Tomas Hjortenhammar vid Marinbasen. Han tillträder den 1 januari befattningen som chef för Arméns Musikkår i Kungsängen.

Under konserten tilldelades John Sigurdson en av Militärmusiksamfundet instiftad medalj, Sam Rydberg-medaljen. Sällskapet har tagit fram en speciell variant av medaljen ämnad för unga musiker. John är kornettist i ungdomsmusikkåren och tillika dess flaggtrumslagare. Han spelar även i Marinens Hemvärnsmusikkår, där han också ibland fungerar som hemvärnstrumslagare. Han är tredje generationen Sigurdson som musiker i Karlskrona. Medaljutdelare var Anders Karlsson, till vardags bastrombonist i Marinens Musikkår och ofta medverkande i Militärsamfundets Musikkår.

Tomas Hjortenhammar delade ut diplom, till de som nu av olika anledningar lämnar musikkåren.

Undertecknad hade förmånen att få fungera som konferencier vid denna konsert och det var med stor glädje och stolthet, jag åtog mig detta uppdrag.

Olle Melin

Tomas Hjortenhammar

Foto: Ulf Sigurdson

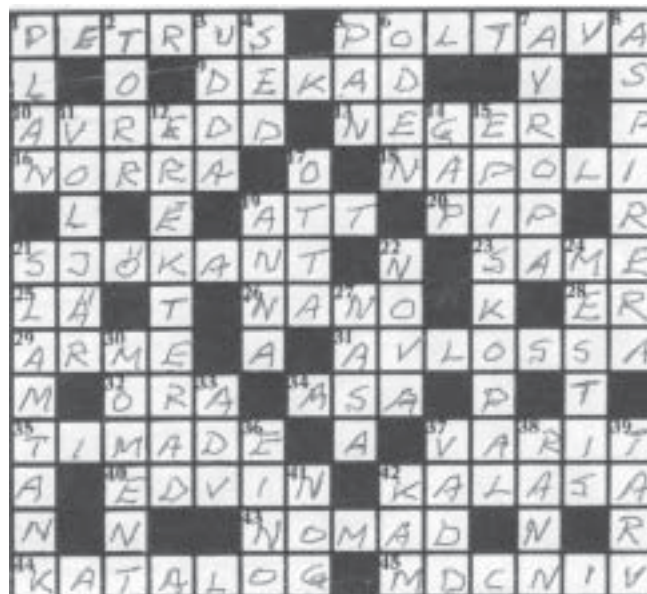
Mats Landerman har avtackats efter konserten

Lösning korsord 3/2006

Denna gång en har Fru Fortuna gynnat

Arne Lundström
Karlbergsvägen 60
113 37STOCKHOLM

GRATTIS! Priset blir ett bildhäfte om KA 2
förläggningsplatser.

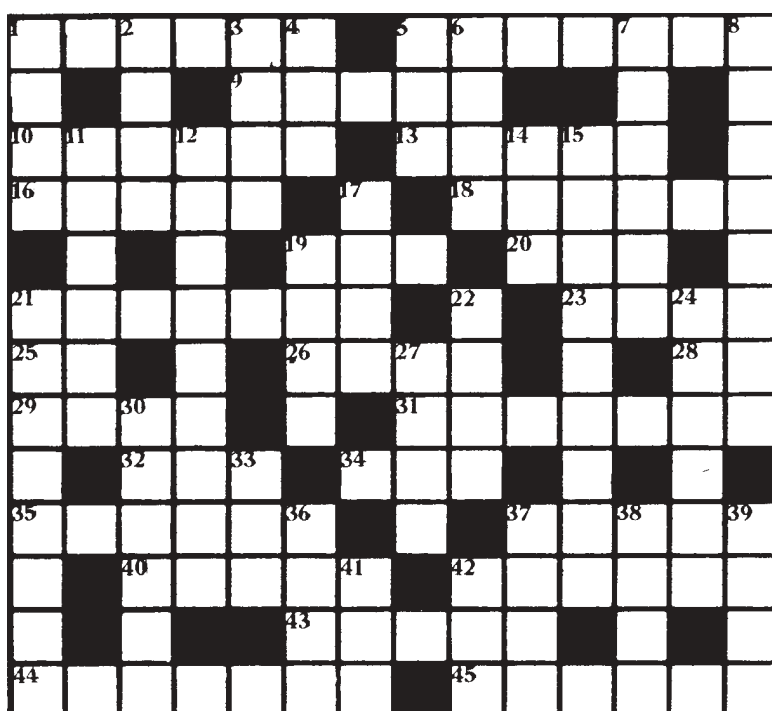
Korsord 4/2006

har som vanligt tillverkats av Gustav Karlsson.

Lösningen insänds till: Redaktören Kustposten Författarevägen 9 371 63 LYCKEBY

Senast den 15 februari 2007 vill vi ha Din lösning.

Vågräta ord.

Lodräta ord.

Våra sjögående trotjänare

D en här gången visar vi en välkänd profil i Karlskrona, nämligen passagerarfartyget *Södern II*.

Det här fartyget trafikerade i många år sträckan Lökanabben på Aspö via Finskan på Tjurkö in till Fisktorget i Karlskrona. Under flertalet av de år denna trafik upprätthölls, var fartyget registrerat i BK/KA 2 register över de fartyg, som vid mobilisering skulle inställa sig för tjänstgöring i försvaret. Det fungerade också som transportföretag i samband med några krigsövningar på 1950-, 1960- och 1970-talen.

Den 6 juli i år återkom fartyget till Aspö och ligger sedan dess vid Aspö Mad. Redan några veckor senare sattes

hon in som ersättare för M/S Gåsefjärden, sedan den fått haveri. Vänföreningen har dessutom genomfört ett antal chartrade turer i Karlskrona skärgård.

I vinter kommer *Södern II* att ses över på Hasslö båtvarv och nästa sommar räknar man med full fart i charter och kanske som komplettering till den ordinarie skärgårdstrafiken.

Uppslutningen i den ekonomiska föreningen är mycket större än man vågade drömma om, säger ordföranden Sven-Erik Löfgren på Aspö. Svenne är pensionerad lots och driver också vandrарhemmet i Aspö lotstorn.

Södern II byggdes på Hasslö båtvarv 1953 och är byggt i trä.. Lite data om fartyget

Teknisk data	Vid byggnation	Idag
Längd öa	20,97 meter	=
Största bredd	6,04 meter	=
Djupgående	2,25 meter	=
Bruttoregister-ton	-	71
Maskineri	1 x Munktell, tändkula	2 x Scania D 11
Effekt	180 hästkrafter	300 hästkrafter
Fart	9 knop	10 knop
Kapacitet	201 passagerare	90 passagerare

Lite historik kring fartygets öde

1953 Levererad av Hasslö båtvarv som *Södern II* till Ernst Olssons trafikföretag, Aspö.

1980 Sål原因 till Karlskrona kommun och ingår i Affärsverkens skärgårdsflotta. Bl.a. användes *Södern II* som trafikbåt mellan Karlskrona och Ronneby.

1982 Nytt maskineri installeras

1987 Sål原因 till G Björkqvist, Nynäshamn och omdöpt till *Öja*. Chartertrafik i Stockholms södra skärgård.

1993 Sål原因 till Saga, K Boart & Co KB, Nynäshamn. Fortsatt chartertrafik.

1999 Sål原因 till m/s ÖJA, HB, Nynäshamn. Fortsatt chartertrafik.

2006-3-03 Sål原因 till Söderns vänner Ekonomisk Förening, Aspö, Karlskrona och omdöpt till *Södern II*.

Södern II 1963 före ombyggnaden

Södern II

Födelsedagar m.m.

Vi gratulerar

85 år

Björn Magnusson	Karlskrona	11/1
Inga-May Thorildsson	Karlskrona	26/1
Arne Falck	Karlshamn	13/2
Folke Nilvik	Karlskrona	17/2
Kjell Thegeby	Svedala	18/2
Bengt Fender	Falun	22/2
Egon Bengtsson	Mörrum	2/3
Verner Olsson	Karlskrona	2/3
Sven Wikerfelt	Solna	23/3

80 år

Karl-Eric Berghall	Tranås	10/1
Stig Possling	Karlskrona	26/2
Sven Åkesson	Lyckeby	29/3

75 år

Arvid Olsson	Rödeby	12/1
Lars Hällström	Karlskrona	3/2
Nils-Göran Jenvald	Nättraby	4/2
Folke Lundgren	Hisingskärra	9/2
Lars-Erik Alexandersson	Karlskrona	12/2
Bertil Lövgren	Karlshamn	16/2
Stig Jönsson	Nättraby	18/2
Olof Svensson	Vimmerby	22/3

70 år

Rolf Sahlén	Lidingö	3/1
Birgitta Nilsson	Lyckeby	23/1
Roy Jönsson	Ronneby	7/3

65 år

Lars Hidling	Karlskrona	18/2
Bernt Lindén	Kristianstad	12/3

60 år

Roland Strandh	Rödeby	2/1
Hans Hansson	Viken	9/1
Jan Svennergren	Karlskrona	3/2
Anders Nordberg	Karlskrona	18/2
Kent Alritzson	Karlskrona	28/3

55 år

Lennart Lilja	Karlskrona	27/1
Yvonne Carlsson	Lyckeby	15/2
Bengt-Göran Söderlund	Stockholm	26/3

50 år

Per-Olof Eriksson	Rödeby	20/3
-------------------	--------	------

40 år

Michael Åkesson	Lyckeby	15/1
-----------------	---------	------

35 år

Ronnie Persson	Ystad	22/3
----------------	-------	------

Kamrater som avlidit

Bertil Gylling	Ronneby	?/11 2006
Roland Ekberg	Karlskrona	20/11 2006

*God jul och
Gott Nytt År
önskar
vi på redaktionen*

Observera ändra Sune Persbergs gatuadress till: Bastionsgatan 21 371 32 KARLSKRONA

Sprungnen ur boken

Foto: Ulla Melin

Fredagen den 24 november avtäcktes skulpturen "Sprungen ur boken" vid infarten till Kungl Amiralitetskyrkan, Ulrica Pia.

Avtäckningen skedde på 100-årsdagen efter att första upplagan av Selma Lagerlöfs Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige utkom.

Högtidligheten inleddes i kyrkan med musikgudstjänst, där amiralitetspastor Henrik Lindén och två av Amiralitetsförsamlingens körer medverkade. Ett litet skådespel om Nils Holgersson i Karlskrona spelades också upp.

Det blev vår landshövding Ingegerd Wernersson, som fick förtroendet att låta tackelset falla.

Konstnären Rolf Borelius berättade om, hur han hade tolkat uppdraget, stadsbudskåren i Karlskrona med dopnatorn Mikael Blomqvist i spetsen överlämnade verket till Kungl Amiralitetsförsamlingen och kyrkorådets ordförande Herman Håkansson tackade för de n fina gåvan.

Ceremonin omgärdades av musik av Marinens hemvärnsmusikkår under ledning av John Sigurdson.

Stadsbudskåren i Karlskrona utlyste 2005 en nationell skulpturtävling och inbjöd landets samtliga skulptörer (250 medlemmar i Skulptörförbundet) 24 förslag kom in och efter att en jury med representanter från Stadsbudskåren och Amiralitetsförsamlingen bedömt förslagen, bestämde man sig för förslaget "Sprungen ur boken" signerat Rolf Borelius från Hammenhög.

På kupolens underkant står följande:

Inte ett ögonblick betänkte han sig, utan rusade fram mot kyrkan", ett citat ur romanen.

Hela projektet har möjliggjorts genom en donation från stadsbudet nr 7, Mikael Blomqvist.

Olle Melin